

Sygn. akt VIII Ga 384/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 stycznia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie Wydział VIII Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Anna Budzyńska

Sędziowie: SO Piotr Salamaj (spr.)

SR del. Robert Bury

Protokolant: sekr. sąd. Monika Ziębakowska

po rozpoznaniu w dniu 31 stycznia 2013 r. w Szczecinie

na rozprawie

sprawy z powództwa B. F.

przeciwko (...) spółce akcyjnej

w S.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego Szczecin – Centrum w Szczecinie z dnia 9 maja 2012 r., sygn. akt X GC 396/11

I. zmienia zaskarżony wyrok w punktach I. i III. w ten sposób, że:

1. zasądza od pozwanego (...) spółki akcyjnej w S. na rzecz powoda B. F. kwotę 26.706,80 zł (dwadzieścia sześć tysięcy siedemset sześć złotych osiemdziesiąt groszy) z ustawowymi odsetkami od dnia 22 marca 2011 r.,
2. oddala powództwo w pozostałej części,
3. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 3.011,95 zł (trzy tysiące jedenaście złotych dziewięćdziesiąt pięć groszy) tytułem kosztów procesu;

II. oddala apelację w pozostałym zakresie;

III. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 842,08 zł (osiemset czterdzieści dwa złote osiem groszy) tytułem kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym.

SSR del. Robert Bury SSO Anna Budzyńska SSO Piotr Salamaj

Sygn. akt VIII Ga 384/12

UZASADNIENIE

Powód B. F. złożył w dniu 22 marca 2011 r. pozew przeciwko pozwanemu (...) spółce akcyjnej w S. o zapłatę kwoty 31.385,22 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu oraz kosztami procesu. W uzasadnieniu wskazał, że wystawiał pozwanemu faktury za wykonane usługi z określonym sposobem i terminem płatności, które zostały spłacone po terminie do wysokości należności głównej, bez odsetek za zwłokę. Pozwany nie zapłacił kwoty wskazanej w trzech notach pomimo przesłania wezwania do zapłaty i propozycji ugody. Wyjaśnił, że pismem z dnia 15 czerwca 2010 r. pozwany uznał roszczenie powódki.

Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym z dnia 11 kwietnia 2011 r. Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie uwzględnił żądanie pozwu w całości.

Pozwany wniósł sprzeciw od powyższego nakazu zapłaty wnosząc o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów procesu. Zarzucił brak przedstawienia przez powoda dowodów na to, że między stronami zostały zawarte umowy, które zostały wykonane, w związku z czym nie jest możliwie dokładne określenie podstawy żądania. Zdaniem pozwanego pismo prezesa jej zarządu R. Z. wywołuje co najwyżej przerwanie biegu przedawnienia w stosunku do noty odsetkowej nr (...) i nr (...). Poprzedni prezes zarządu M. N. doprowadził spółkę do utraty zdolności finansowej i niemalże do bankructwa, dokonując szeregu wypłat dla powoda bez jakichkolwiek podstaw prawnych czy faktycznych, natomiast oświadczenie zawarte w piśmie z dnia 15 czerwca 2010 r. obarczone jest błędem bowiem zostało złożone zaledwie 2 dni po objęciu stanowiska przez nowego prezesa zarządu, gdy w spółce panował chaos i nie było możliwości sprawdzenia zasadności roszczeń powoda w dokumentach spółki. Pozwany powołał się także na dostrzeżone błędy w notach odsetkowych dotyczące oznaczenia wcześniejszego terminu płatności faktur, niewłaściwego wskazania płatności, nieuwzględnienie płatności dokonanych w terminie oraz niewłaściwe wyliczenie rachunkowe, co spowodowało zawyżenie wartości wyliczonych odsetek. Nadto pozwany wskazał na nieformalny charakter umów zawartych z powodem, a także na niewykonanie albo nienależyte lub nieterminowe wykonanie prac przez powoda, co potwierdza brak jakiegokolwiek dokumentacji. Dodał także, że roszczenie powoda nie podlega ochronie prawnej (art. 5 k.c.) z uwagi na to, że pozwana jest spółką Skarbu Państwa, umowy nie były zawierane w trybie zamówień publicznych, a powód otrzymywał wynagrodzenie wielokrotnie przewyższające stawki rynkowe, co było wynikiem złego zarządzania spółką. Niezależnie od tego pozwany zgłosił zarzut przedawnienia roszczenia o odsetki z faktur, których termin płatności został ustalony przed dniem 23 marca 2009 r., ewentualnie przed 22 marca 2008 r. Na tej podstawie pozwany przyjął przedawnienie roszczenia powoda, w pierwszym wariantcie co do kwoty 4.668,13 zł, natomiast w drugim odnośnie kwoty 3.189,93 zł.

W piśmie procesowym z dnia 21.10.2011 r. powód oświadczył, że zmniejsza żądanie pozwu o kwotę 2.251,32 zł, cofa powództwo w tym zakresie i zrzeka się roszczenia.

Wyrokiem z dnia 9 maja 2012 r. (sygn. akt X GC 396/11) Sąd Rejonowy Szczecin -Centrum w Szczecinie zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 29.133,90 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 22 marca 2011 r. (pkt I. sentencji), umorzył postępowanie w pozostałym zakresie (pkt II.) i zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 3.522,91 zł tytułem kosztów procesu.

Powyższe rozstrzygnięcie zostało oparte na następującym stanie faktycznym.

Powód B. F. prowadzi działalność gospodarczą pod firmą (...) Zakład (...), Wykonawstwo, Projektowanie, Ekspertyzy Techniczne, Nadzór Budowlany Inwestorski. W latach 2007-2009 powód pozostawał we współpracy gospodarczej z pozwanymi (...) S.A. w S., na rzecz których wykonywał usługi dla potrzeb inwestycyjnych, remontowych i awaryjnych. Za wykonanie poszczególnych prac i po przeprowadzeniu ich odbioru powód wystawiał pozwanej faktury VAT, w których oznaczano podstawę płatności, wysokość wynagrodzenia i termin płatności. Poszczególne płatności ze strony pozwanej nastąpiły w odniesieniu do faktur nr (...) w dniu 07.09.2007 r. w kwocie 14.829,22 zł, nr (...) w dniu 17.12.2009 r. w kwocie 12.079,40 zł i w dniu 02.04.2010 r. w kwocie 5.000 zł, nr (...)w dniu 17.12.2009 r. w kwocie 12.200 zł, nr (...) w dniu 17.12.2009 r. w kwocie 14.640 zł nr (...) w dniu 06.03.2009 r. w kwocie 15.250 zł, nr (...)w dniu 14.09.2009 r. w kwocie 33.550 zł, nr (...)w dniu 12.05.2009 r. w kwocie 33.550 zł, nr (...) w dniu 6.03.2009 r. w kwocie 15.250 zł, nr (...) w dniu 23.06.2009 r. w kwocie 11.956 zł, nr (...)w dniu 07.10.2008 r. w kwocie 13.316,20 zł, nr (...)w

dniu 10.06.2008 r. w kwocie 6.100 zł, nr (...) w dniu 26.11.2008 r. w kwocie 19.372,67 zł, nr (...) w dniu 07.10.2008 r. w kwocie 6.240 zł, nr (...) w dniu 07.10.2008 r. w kwocie 6.120 zł i w dniu 10.06.2008 r. w kwocie 6.080 zł, nr (...) w dniu 10.06.2008 r. w kwocie 5.620 zł, nr (...) w dniu 10.06.2008 r. w kwocie 18.300 zł, nr (...) w dniu 10.06.2008 r. w kwocie 20.000 zł, nr (...) w dniu 19.02.2008 r. w kwocie 6.100 zł, nr (...) w dniu 19.02.2008 r. w kwocie 6.100 zł, nr (...) w dniu 19.02.2008 r. w kwocie 9.150 zł, nr (...) w dniu 19.02.2008 r. w kwocie 6.710 zł, nr (...) w dniu 22.11.2007 r. w kwocie 31.720 zł, nr (...) w dniu 22.10.2007 r. w kwocie 5.795 zł, nr (...) w dniu 28.09.2007 r. w kwocie 215,86 zł, nr (...) w dniu 28.08.2007 r. w kwocie 1.3412 zł, nr (...) w dniu 22.10.2007 r. w kwocie 7.381 zł, nr (...) w dniu 19.09.2007 r. w kwocie 8.239,88 zł, nr (...) w dniu 21.06.2007 r. w kwocie 9.760 zł, nr (...) w dniu 07.09.2007 r. w kwocie 14.829 zł, nr (...) w dniu 23.03.2007 r. w kwocie 34.000 zł i w dniu 26.04.2007 r. w kwocie 7.480 zł, nr (...) w dniu 27.05.2010 r. w kwocie 5.978 zł, nr (...) w dniu 27.05.2010 r. w kwocie 5.978 zł, nr (...) w dniu 27.05.2010 r. w kwocie 12.078 zł, nr (...) w dniu 27.05.2010 r. w kwocie 6.100 zł, nr (...) w dniu 26.05.2010 r. w kwocie 6.100 zł, nr (...) w dniu 26.05.2010 r. w kwocie 12.078 zł, nr (...) w dniu 25.05.2010 r. w kwocie 9.078 zł i w dniu 27.05.2010 r. w kwocie 3.000 zł, nr (...) w dniu 25.05.2010 r. w kwocie 7.198 zł, nr (...) w dniu 25.05.2010 r. w kwocie 10.980 zł, nr (...) w dniu 28.04.2010 r. w kwocie 12.078 zł, nr (...) w dniu 28.04.2010 r. w kwocie 12.078 zł, nr (...) w dniu 02.04.2010 r. w kwocie 5.752 zł i w dniu (...) r. w kwocie 4.008 zł, nr (...) w dniu 15.04.2010 r. w kwocie 12.199,57 zł, nr (...) w dniu 15.04.2010 r. w kwocie 8.398,47 zł, nr (...) w dniu 02.04.2010 r. w kwocie 19.519 zł i nr (...) w dniu 15.04.2010 r. w kwocie 12.078 zł.

Powód uwzględnił opóźnienie pozwanej w nieterminowej spłacie należności z faktur (...), nr, (...) nr, (...), nr (...), nr (...), nr (...), nr (...), nr (...), nr (...), nr (...) w ramach noty odsetkowej wyliczonej na dzień 26 lutego 2010 r. na kwotę 17.395,59 zł. Pozwany otrzymał notę w dniu 17 marca 2010 r. Z tytułu opóźnienia w zapłacie za faktury VAT nr (...) powód obciążył pozwaną notą odsetkową z dnia 27 maja 2010 r. na łączną kwotę 11.007,33 zł. Nota strony powodowej nr 3/05/10 z dnia 31 maja 2010 r. opiewająca na kwotę odsetek ustawowych w wysokości 2.982,30 zł dotyczyła należności z faktur nr (...).

Na przełomie maja i czerwca 2010 r. w zarządzie pozwanej spółki doszło do odwołania dotychczasowego prezesa, a na jego miejsce został powołany R. Z.. W tym czasie płynność finansowa spółki była zaburzona wobec licznych zaległości finansowych, w tym również wobec ZUS i dostawcy energii. Na początku czerwca 2010 r. prezes zarządu objął obowiązki w spółce, rozpoczął kompletowanie i weryfikację dokumentacji finansowej spółki w celu przywrócenia właściwego funkcjonowania przedsiębiorstwa.

Pismem z dnia 15 czerwca 2010 r. prezes zarządu pozwanej R. Z. zwrócił się do powoda o umorzenie not odsetkowych nr 2/05/10 i nr 3/05/10 z uwagi na dotychczasową dobrą współpracę i przejściowe kłopoty finansowej spółki.

W odpowiedzi z dnia 20 lipca 2010 r. powód poinformował o braku możliwości udzielenia zgody na umorzenie należnych odsetek. W związku z prowadzoną współpracą powód zaoferował spłatę zadłużenia w trzech równych ratach po 10.461,74 zł. Kolejne wezwanie powoda obejmowało sumę 31.385,22 zł z trzech not odsetkowych nr (...), (...) i (...). Ustosunkowując się do wezwania przedstawiciel pozwanej zarzucił, że stawki wynagrodzenia wykonanych przez powoda zleceń wielokrotnie przewyższają realia rynkowe. Ponadto pozwana zwróciła uwagę na nienależyte wykonanie zleceń i brak wymaganej dokumentacji. W dalszej korespondencji strony podtrzymały swoje stanowiska.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Rejonowy uznał powództwo w przeważającej części za uzasadnione. Na wstępie wskazał, że podstawą prawną żądania powoda był art. 481 § 1 k.c. Podniósł, że w realiach badanej sprawy nie było żadnych wątpliwości co do spełnienia przez pozwaną wszystkich należności fakturowych, które zostały wyszczególnione w treści not odsetkowych. Wysokość oraz terminy wpłat pozwanej poświadczają dołączone wydruki bankowe, które zawierają również dane o podstawie płatności. Spełnienie roszczenia o zapłatę wynagrodzenia implikuje z zasady założenie o istnieniu postawy umownej oraz spełnieniu wzajemnych zobowiązań umownych. Z chwilą zapłaty nastąpiło zamknięcie każdej z transakcji zawieranej pomiędzy powodem, a pozwanym. W takiej sytuacji można przyjąć niezbicie prawdziwość wersji powoda o wykonaniu przez niego na rzecz pozwanego usług, za które otrzymał zapłatę z opóźnieniem. W ocenie Sądu Rejonowego odwoływanie się przez pozwaną do negatywnych aspektów zawieranych umów, w tym braku dochowania procedury przetargowej, zawyżenia wysokości wynagrodzenia w porównaniu do stawek rynkowych, nieterminowego lub nienależytego wykonania prac przez powoda nie mogło

odnieść większego skutku na gruncie sporu, w którym przedmiotem rozpoznania jest jedynie kwestia odsetek za opóźnienie. Wobec spełnienia głównych świadczeń umownych, pozostałe zagadnienia związane z realizacją kontraktów schodzą na dalszy plan, a pierwszorzędno znaczenia nabiera okres opóźnienia i sposób wyliczenia odsetek. Jeżeli wszystkie umowy były ważne i doszło do ich wykonania i finalizacji poprzez dokonanie zapłaty, to brak jest podstaw do kwestionowania roszczenia o odsetki, które niejako automatycznie przysługują wierzycielowi z chwilą opóźnienia dłużnika. Sąd Rejonowy dodał, że działania poprzedniego prezesa zarządu pozwanej, nawet jeżeli nosiły cechy niegospodarności, wywołują pełne skutki wobec osób trzecich, czyli względem powoda, jako jej kontrahenta. Zasada ciągłości spółki nakazuje odrzucić argumentację strony pozwanej, w której dążyła do odcięcia się od działań poprzedniego zarządu spółki. Stwierdzenie szkody w majątku pozwanej w ramach umów zawieranych z powodem pozostaje w ramach ewentualnych roszczeń wewnętrznych spółki wobec osób piastujących funkcję zarządu. W tym stanie rzeczy, ważność i skuteczność umów powoda z pozwaną, a także fakt ich wykonania przesadzają o prawidłowości wystąpienia z roszczeniem odsetkowym. Zachowanie powoda, egzekwującego roszczenie o odsetki nie narusza przy tym zasad współzycia społecznego (art. 5 k.c.), co starała się argumentować pozwana w treści sprzeciwu.

Odnosząc się do zarzutu przedawnienia Sąd pierwszej instancji wskazał, że wobec faktu, że należności główne zostały przez pozwanego uregulowane, roszczenie o zapłatę odsetek z tytułu opóźnienia należało traktować jako świadczenie okresowe w rozumieniu art. 118 k.c., które ulega przedawnieniu z upływem trzyletniego okresu. Wobec dokonanej zapłaty roszczenie główne wygasło, zaś roszczenie o zapłatę odsetek uzyskało byt samodzielny. Sąd Rejonowy podniósł, że datę wymagalności roszczenia odsetkowego wyznaczał w każdym przypadku termin płatności faktury. Po uwzględnieniu terminu wymagalności najwcześniejszej z faktur oraz trzyletniego okresu przedawnienia, należało przyjąć, że wyniku skutecznego wniesienia pozwu w dniu 22 marca 2011 r. doszło do przerwania biegu przedawnienia roszczeń o odsetki, które powstały po dniu 22 marca 2008 r. Niemniej jednak Sąd pierwszej instancji powołując się na art. 123 § 1 pkt 2 k.c. wskazał, że w piśmie z dnia 15 czerwca 2010 r. prezes zarządu pozwanego zawarł oświadczenie o uznaniu należności z dwóch wcześniejszych not odsetkowych. W takim wypadku przerwanie biegu przedawnienia nastąpiło we wcześniejszym terminie, tj. z datą wystosowania pisma z 15 czerwca 2010 r. Powoływanie się przez prezesa zarządu na ówczesną nieznajomość sytuacji spółki i warunków kontraktów zawieranych z powodem nie mogło odnieść zamierzonego rezultatu, jeżeli po uzyskaniu odpowiednich informacji pozwany nie uchylił się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu (art. 84 k.c.). W związku z tym zarzut przedawnienia nie został uwzględniony.

Sąd Rejonowy wyjaśnił, że potrzeba powołania przez powoda dowodów zawnioskowanych w jego piśmie z dnia 21.10.2011 r., celem wykazania faktu spełnienia poszczególnych należności fakturowych przez pozwaną z opóźnieniem, pojawiła dopiero po zapoznaniu się ze stanowiskiem zaprezentowanym w sprzeciwie. Sąd dostrzegł, że na etapie przedsądowym pozwany nie kwestionował okoliczności dotyczących realizacji i istnienia umów z powodem, które miały istotne znaczenie dla ustalenia i oceny roszczenia odsetkowego. Stąd też powód miał podstawy uważać, że zgłoszony w pozwie materiał dowodowy jest wystarczający. Powód dochował przy tym dwutygodniowego terminu do zgłoszenia dodatkowych dowodów, licząc od daty doręczenia mu odpisu sprzeciwu.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że przeprowadzone przez stronę powodową ostatecznie obliczenie wysokości skapitalizowanych odsetek ustawowych przy uwzględnieniu wysokości należności z faktur, dat i terminów wpłat pozwanej i wynikającego stąd okresu opóźnienia okazało się prawidłowe i nie budziło zastrzeżeń. W odniesieniu do zarzutów pozwanej powód dokonał ponownego przeliczenia odsetek ustawowych, według terminów wymagalności faktur i okresu opóźnienia wynikającego z potwierdzeń przelewu. Oparte na tej podstawie roszczenie powoda znajdowało potwierdzenie w ustaleniach faktycznych i nie zawierało błędów o charakterze obliczeniowym. Końcowym terminem naliczania odsetek był dzień, w którym nastąpiła zapłata poszczególnych faktur. Sąd Rejonowy przedstawił sposób wyliczenia odsetek od poszczególnych należności wynikających z wystawionych przez powoda faktur. W wyniku przeprowadzonych wyliczeń uznał, że na rzecz powoda zasądzeniu podlegała kwota główna w wysokości 29.133,90 zł. Odsetki ustawowe od tej należności przysługiwały na podstawie art. 482 § 1 k.c.

Wobec ograniczenia żądania pozwu i jego częściowego cofnięcia (art. 203 § 1 k.p.c.) Sąd Rejonowy na podstawie art. 355 § 1 k.p.c. umorzył postępowanie ponad kwotę 29.133,90 zł.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu Sąd pierwszej instancji oparł na treści art. 100 k.p.c., 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 99 k.p.c. Powód wygrał spór w części postępowania zakończony wyrokiem zasądającym, czyli do kwoty 29.133,90 zł. W zakresie zaś umorzonego postępowania, stroną wygrywającą jest pozwany, ponieważ ograniczenie żądania pozwu nastąpiło wskutek częściowej słuszności zarzutów podniesionych w sprzeciwie.

Pozwany wniósł apelację od powyższego wyroku zaskarżając go w części, tj. co do pkt. I. i III. oraz zarzucając mu:

1. naruszenie przepisów postępowania, a mianowicie art. 233 § 1 k.p.c., które miało wpływ na wynik sprawy, poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, poczynienie ustaleń dowolnych i sprzecznych z zebrany w sprawie materiałem dowodowym oraz naruszenie zasad prawidłowego rozumowania i doświadczenia życiowego w ocenie dowodów, a w konsekwencji błąd w ustaleniach faktycznych mających wpływ na treść zaskarżonego wyroku wyrażający się w przyjęciu, że:

a) faktury przedstawione w notach odsetkowych zostały wystawione w związku z zawarciem, a następnie wykonaniem umów zawartych pomiędzy stronami,

b) ostateczne obliczenie wysokości skapitalizowanych odsetek ustawowych przeprowadzone przez powoda jest prawdziwe i nie budzi zastrzeżeń, gdy tymczasem wyliczenia te zawierają roszczenia niezasadne i są dokonane błędnie,

c) orzekanie pomimo braku przedstawienia przez stronę powodową podstawy dochodzonego roszczenia, w tym brak umów i protokółów odbioru, które byłyby podstawą do wystawienia faktur, a tym samym uniemożliwienie pozwanemu weryfikacji dochodzonego roszczenia, ponieważ w Spółce brak jest jakichkolwiek dokumentów współpracy pomiędzy powodem a pozwanym,

d) przyjęcie przez sąd, że fakt, iż byłego prezesa pozwanej i powoda łączyły zażyłe i nieformalne kontakty, które zaowocowały wypłatą wszystkich kwot wynikających z wystawionych przez powoda faktur, w momencie kiedy były wiadomo, że były prezes pozwanej nie zostanie wybrany na kolejną kadencję, w kwocie ok. 300.000 zł, pomimo zaległości w kwocie ok. 3.000.000 zł, m.in. na rzecz Enei, ZUS, nie miało znaczenia dla przedmiotowej sprawy, pomimo tego, że zdaniem pozwanej Spółki wypłata kwot wynikających z faktur była niezasadna, a tym samym i dochodzone odsetki były niezasadne,

e) brak uznania przez sąd, że pomiędzy byłym prezesem pozwanej i powodem nastąpiło uzgodnienie, iż powód za swoją pracę otrzymuje stawki nierynkowe, tj. znacznie, czasami kilkukrotnie, przewyższające te, jakie są stosowane na rynku za prace danego rodzaju, ale w zamian powód, wiedząc o trudniejszej sytuacji spółki, godził się i w pełni akceptował fakt, że zapłata na nie nastąpi w terminach wynikających z faktur, ale w terminach późniejszych i nie będzie w związku z tym dochodził od pozwanego zapłaty odsetek,

f) brak rozpoznania przez sąd zarzutu pozwanego dot. rzetelności not odsetkowych i wyliczeń, jakie przedstawił w sprzeciwie;

2. naruszenie przepisów postępowania, a mianowicie art. 479¹² § 1 k.p.c., które miało wpływ na wynik sprawy, poprzez przeprowadzenie dowodów zawnioskowanych przez stronę pozwaną w piśmie powoda z dn. 10.10.2011 r., jak również w piśmie jego pełnomocnika z dn. 11.10.2011 r. które uległy sprekludowaniu, pomimo zgłoszenia wymaganego w art. 162 k.p.c. zastrzeżenia do protokołu przez stronę pozwaną, a w szczególności dopuszczenie dowodów z dokumentów w postaci: a) przelewów bankowych, b) kalkulacji odsetkowych;

3. naruszenie prawa materialnego, które miało wpływ na wynik sprawy, a mianowicie:

a) art. 5 k.c. w zw. z art. 481 § 1 k.c. poprzez przyjęcie przez Sąd I instancji, iż żądanie powoda zapłaty od pozwanej spółki kwoty odsetek za opóźnienie nie stanowi nadużycia prawa podmiotowego,

b) art. 84 k.c. poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie, że pismo pozwanego z dnia 15 czerwca 2010 r. stanowiło uznanie roszczenia powoda w zakresie dwóch not odsetkowych, gdy tymczasem oświadczenie prezesa R. Z., zawarte w ww. piśmie obarczone było błędem co do treści czynności prawnej, uzasadniającym przypuszczenie, że gdyby prezes pozwanej Spółki nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia tej treści,

c) art. 118 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie polegające na nieuwzględnieniu przez Sąd I instancji zarzutu przedawnienia co do części roszczeń wynikających z noty odsetkowej nr (...) z dnia 26 lutego 2010 r.

Wskazując na powyższe zarzuty pozwany wniósł o zamianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów procesu, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu apelacji, odnośnie kwestii przedawnienia części roszczeń, skarżący wskazał, że nawet jeśli przyjąć, że oświadczenie z dnia 15 czerwca 2010 r. stanowiło uznanie długu, to odnosiło się ono wyłącznie do noty odsetkowej nr (...) oraz nr (...) i tylko w tym zakresie nastąpiło przerwanie biegu przedawnienia. Powyższe oświadczenie nie dotyczyło noty odsetkowej nr (...). Przyjmując zatem trzyletni okres przedawnienia pozwany wskazał, że roszczenie odsetkowe dotyczące faktur, których płatność została określona przed dniem 22 marca 2008 r. zostały przedawnione. Przedawnienie to odnosiło się do roszczeń wynikających z faktur numer: (...) na łączną kwotę 2.427,10 zł.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie w całości oraz zasądzenie od pozwanego kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego okazała się uzasadniona tylko w niedużym zakresie.

Przed przystąpieniem do zasadniczych rozważań apelacji należy zaznaczyć, że sąd drugiej instancji orzeka w granicach materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym (art. 382 k.p.c.). Oznacza to, że postępowanie apelacyjne polega na merytorycznym rozpoznaniu sprawy i wyrok sądu odwoławczego musi opierać się na jego własnych ustaleniach faktycznych i prawnych. Stąd też, jeżeli sąd odwoławczy po rozpoznaniu apelacji dojdzie do przekonania, że konieczna jest zmiana wyroku, zobowiązany jest dokonać własnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, o ile zmiana wyroku zaskarżonego apelacją nie jest wyłącznie następstwem naruszenia przez sąd pierwszej instancji prawa materialnego (tak też postanowienie Sądu Najwyższego z 10.11.1998 r., III CKN 792/98; wyrok SN z 26.09.2000 r., I PKN 54/00).

Zarzuty apelacji pozwanego dotyczyły zarówno naruszenia prawa materialnego, jak i procesowego. Kontrola instancyjna wymaga w pierwszej kolejności oceny zarzutów procesowych, bowiem tylko przy niebudzących wątpliwości ustaleniach faktycznych można rozważać istnienie naruszeń prawa materialnego.

Odnoszą się zatem do powyższego za niezasadny należało uznać zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. który pozwany upatrywał między innymi w wadliwym przyjęciu przez Sąd Rejonowy, że faktury VAT przedstawione w notach odsetkowych zostały wystawione w związku z zawarciem, a następnie wykonaniem łączących strony umów, pomimo braku przedstawienia przez powoda dokumentów stanowiących podstawę wystawienia tych faktur.

Trzeba wstępnie stwierdzić, że do skutecznego postawienia zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. konieczne jest wskazanie przez skarżącego konkretnych przyczyn dyskwalifikujących wywody sądu pierwszej instancji w tym zakresie. W szczególności strona skarżąca powinna wskazać, jakie kryteria oceny naruszył sąd analizując materiał dowodowy, uznając brak wiarygodności i mocy dowodowej poszczególnych dowodów lub niesłusznie im ją przyznając (tak Sąd Najwyższy m.in. w orzeczeniach z dnia 23.01.2001r. IV CKN 970/00, System Informacji Prawniczej LEX

nr 52753; z dnia 12.04.2001r., II CKN 588/99, LEX nr 52347; z dnia 10.01.2002 r., II CKN 572/99, LEX nr 53136). Jako zasadnicze kryteria tej oceny wyróżnia się zgodność wniosków sądu z zasadami logiki i doświadczenia życiowego oraz komplementarność (spójność) argumentacji polegającej na wyprowadzaniu poprawnych wniosków z całokształtu materiału procesowego. Spójność ta będzie więc naruszana w przypadku nieuzasadnionego pominięcia w argumentacji wniosków przeciwnych wynikających z części dowodów.

Dla podważenia prawidłowości oceny dowodów przedstawionej przez Sąd Rejonowy skarżący winien był wykazać w jakich konkretnie fragmentach argumentacja ta jest sprzeczna z zasadami logiki lub doświadczenia życiowego, względnie które elementy materiału dowodowego (dowody) zostały wadliwie pominięte i jakie wnioski faktyczne, z tychże fragmentów materiału procesowego powinny być w sposób poprawny wyprowadzone. Takiego wyводу skarżący zaś nie przedstawił. Formułując powyższy zarzut ograniczył się jedynie do twierdzenia o braku przedstawienia przez powoda dowodów zawarcia pomiędzy stronami umów oraz ich wykonania. Ustosunkowując się do powyższego należy podkreślić, że przedstawienie tych dowodów przez powoda w niniejszej sprawie nie było konieczne. Niesporne bowiem było, że należności wynikające z wystawionych przez powoda faktur VAT zostały przez pozwanego zapłacone. Skoro zatem nastąpiło spełnienie przez pozwanego, w zakresie należności głównej, swego świadczenia wzajemnego, to brak było podstaw do kwestionowania, że faktury te zostały wystawione w związku z nieistniejącym zdarzeniem prawnym. Trafnie Sąd Rejonowy podniósł, że spełnienie roszczenia o zapłatę wynagrodzenia implikuje z zasady założenie o istnieniu podstawy umownej. Trzeba dodać, że regułą jest, że wystawione faktury VAT dokumentują rzeczywisty obrót gospodarczy, mniej zaś prawdopodobna jest sytuacja, kiedy faktura stwierdzająca obowiązek zapłaty wynagrodzenia za świadczone usługi nie odpowiada treści umowy, wystawienie bowiem faktury zawierającej nieprawdziwe informacje pociąga za sobą odpowiedzialność karną skarbową. Ponadto faktura stanowi podstawę dla nabywcy towaru lub usługi do odliczenia podatku naliczonego. Z art. 86 ust. 2 pkt 1 tej ustawy o podatku od towarów i usług wynika, że podatkiem naliczonym jest suma kwot podatku określonych w fakturach otrzymanych przez podatnika, zaś stosownie do art. 86 ust. 10 pkt 1 tej ustawy prawo do obniżenia kwoty podatku należnego powstaje w rozliczeniu za okres, w którym podatnik otrzymał fakturę. Należy zauważyć, że prawo do odliczenia wiąże się tylko z otrzymaniem faktury dokumentującej rzeczywisty obrót gospodarczy. A contrario zatem w przypadku przesłania faktury VAT nie dokumentującej rzeczywistego obrotu gospodarczego nabywca wskazany w tej fakturze winien ją odesłać. Inaczej rzecz ujmując, uznać należy, że za sprzeczne z zasadami logiki i doświadczenia życiowego jest założenie, że przedsiębiorca, który nie zawarł umowy o treści odpowiadającej nadesłanej mu fakturze VAT, przyjmuje ją pomimo braku zaistnienia tego zdarzenia prawnego. Skoro zatem pozwany przyjął przedmiotowe faktury, następnie zaś dokonał zapłaty należności z nich wynikających to przyjęcie należy, że pomiędzy stronami doszło do zawarcia umów o treści odzwierciedlonych w wystawionych przez powoda fakturach oraz ich wykonania. Nadmienić również należy, że pozwany nie kwestionował faktu współpracy z powodem, przeciwnie - w sprzecznie od nakazu zapłaty przyznał, że strony łączyły stałe stosunki gospodarcze (k. 37). Także treść korespondencji przedprocesowej pozwanego z dnia 30 listopada 2010 r. (k. 10) i z dnia 12 września 2010 r. (k. 12-13), świadczy o tym strony łączyły umowy na wykonanie prac, za które powód wystawił faktury VAT. W pismach tych pozwany nie kwestionował faktu zawarcia z powodem umów na warunkach wynikających z wystawionych przez niego faktur VAT, formułując jedynie zarzuty dotyczące zawyżenia wysokości tego wynagrodzenia oraz nieprawidłowości wykonania tych prac. Porządkowo należy podnieść, że zarzuty te, następnie powtórzone w sprzecznie od nakazu zapłaty, nie mogły skutkować zwolnieniem się pozwanego z odpowiedzialności za zapłatę odsetek ustawowych za opóźnienie w uregulowaniu tych należności z uwagi na brak sformułowania w tym zakresie jakichkolwiek zarzutów procesowych mogących niweczyć żądanie pozwu, w tym zarzutu potrącenia czy też wynikającego z rękojmi za wady.

W tym stanie rzeczy brak było podstaw do kwestionowania zawartych przez strony umów, w związku z którymi zostały wystawione faktury VAT ujęte w notach odsetkowych oraz ich wykonania.

Powyższej konkluzji nie mogły zmienić twierdzenia skarżącego o braku możliwości weryfikacji dochodzonego pozwem roszczenia. Przeczą temu chociażby przedstawione przez niego w sprzecznie zarzuty co do prawidłowości wyliczenia tych odsetek oraz odwołanie się do konkretnych faktur VAT, dat ich zapłaty oraz wysokości (k. 36-37). Trzeba także dodać, że przesłuchany w charakterze strony pozwanej R. Z. podniósł, że „spółka na pewno posiadała faktury

wymienione w notach” (k. 250). Nie sposób przy tym przyjąć, że pozwany nie miała możliwości ustalenia w oparciu o analizę swoich wyciągów bankowych kiedy zapłata za te faktury nastąpiła (w jakich konkretnie dniach). Uznać zatem należy, że dysponował on dokumentami pozwalającymi na weryfikację roszczenia powoda, w tym sprawdzenia jego wysokości.

Pozostając przy tym należy podnieść, że chybiony był zarzut dotyczący nieprawidłowości dokonanych wyliczeń odsetek ustawowych. Należy wyjaśnić, że wobec sformułowanych przez pozwanego w sprzecznie od nakazu zapłaty zarzutów powód dokonał ponownej analizy tych wyliczeń, co skutkowało ograniczeniem żądania pozwu. Wyliczenia te, jak wynika z uzasadnienia zaskarżonego wyroku, zostały ponadto zweryfikowane przez Sąd Rejonowy (k. 269). Tymczasem pozwany, mając możliwość sprawdzenia prawidłowości tych wyliczeń, ograniczył się jedynie do ich zakwestionowania, nie tylko nie wykazując, ale nawet nie wyjaśniając w jakim zakresie (co do których konkretnie należności) kwoty tych odsetek zostały w sposób wadliwy obliczone, co czyniło to twierdzenie gołosłownym.

Należy podzielić stanowisko Sądu Rejonowego, że istnienie innych zobowiązań pozwanej Spółki nie miało znaczenia dla rozstrzygnięcia tej sprawy. Zaspokojenie roszczeń powoda w sytuacji istniejącego zadłużenia spółki na kwotę ponad 3.000.000 zł może stanowić podstawę ewentualnych roszczeń z tytułu wyrządzenia pozwanej Spółce szkody przez byłego prezesa jej zarządu, nie wpływa to jednak na zasadność żądania pozwu.

Na uwzględnienie nie zasługiwały także twierdzenia pozwanego o istniejącym pomiędzy stronami porozumieniu co do otrzymywania przez powoda wyższych, aniżeli przeciętne, stawek za świadczone przez niego usługi w zamian za rezygnację z prawa żądania odsetek ustawowych od należności wynikających z wystawionych przez powoda faktur VAT oraz skonstruowany w oparciu o powyższą okoliczność zarzut naruszenia art. 5 k.c. w zw. z art. 481 § 1 k.c. Odnosząc się do tego należy wskazać, że pozwany w żaden sposób nie wykazał podnoszonych przez siebie twierdzeń w tym zakresie, powód zaś im zaprzeczył (k. 248). Powyższe nie wynikało również z powołanego przez pozwanego w sprzecznie pisma powoda z dnia 14 grudnia 2010 r. (k. 17-18), okoliczności tej nie potwierdził także przesłuchany w charakterze strony pozwanej R. Z.. Przyjęcie zresztą, że powód rezygnuje z prawa do domagania się odsetek nie daje się pogodzić z zasadami racjonalnego gospodarowania. Skarżący pomija, że wyrażenie przez powoda zgody na uiszczenie należnego jemu wynagrodzenia po terminie mogłoby stanowić zagrożenie dla płynności finansowej jego firmy, chociażby z tego względu, że powód od wystawionych przez siebie faktur VAT musiał odprowadzić podatek od towarów i usług, obowiązek zaś podatkowy stosownie do art. 19 ust. 4 ustawy o podatku od towarów i usług powstaje z chwilą wystawienia faktury, nie później jednak niż w 7 dniu, licząc od dnia wydania towaru lub wykonania usługi. Sam zaś fakt rzekomego ustalenia pomiędzy stronami ponadprzeciętnych stawek za wykonane czynności był niewystarczający dla przyjęcia, że wynagrodzenie to stanowiło swoistą rekompensatę za ich uiszczenie po terminie płatności.

Chybiony okazał się także zarzut naruszenia art. 479¹² § 1 k.p.c. wyrażający się w dopuszczeniu przez Sąd Rejonowy dowodów z przelewów bankowych oraz kalkulacji odsetkowych, zgłoszonych przez powoda w piśmie z dnia 10 października 2011 r. Na wstępie należy wskazać, że wbrew twierdzeniom apelacji pozwany w sposób skuteczny nie zgłosił zastrzeżenia w trybie art. 162 k.p.c. odnośnie dopuszczenia dowodów z tych dokumentów. Wyjaśnienia wymaga, że art. 162 k.p.c. ma na celu zwrócenie sądowi uwagi na popelnione uchybienia, co oznacza, że w niniejszej sprawie zastrzeżenie to mogło zostać złożone dopiero po wydaniu przez Sąd postanowienia w przedmiocie tych wniosków dowodowych. Pozwany zaś zgłosił te zastrzeżenie, jak sam wskazuje, w piśmie z dnia 6 grudnia 2011 r. (k. 239), następnie zaś na rozprawie w dniu 18 stycznia 2012 r. jednakże, jak wynika z treści protokołu tej rozprawy, przed wydaniem postanowienia w tym zakresie (k. 247-248). W myśl zatem powołanego art. 162 k.p.c. utracił on prawo do powołania się na powyższe „uchybienie” na etapie postępowania apelacyjnego.

Niezależnie od powyższego należy wskazać, że nie mogło być mowy o naruszeniu przez Sąd Rejonowy art. 479¹² § 1 k.p.c. Otóż, obowiązująca do dnia 3 maja 2012 r. zasada prekluzji dowodowej nie miała charakteru absolutnego, w tym sensie, że powód nie był zobligowany do przewidzenia wszelkich możliwych środków obrony strony przeciwnej. W prowadzonej pomiędzy stronami korespondencji przedprocesowej pozwany nie kwestionował prawidłowości dokonanych przez powoda wyliczeń w notach odsetkowych. W tej sytuacji trafnym było uznanie, że potrzeba

zawnioskowania tych dowodów pojawiła się dopiero po zgłoszeniu przez pozwanego tych zarzutów w sprzeciwie od nakazu zapłaty.

Nietrafny okazał się również zarzut naruszenia prawa materialnego przez niezastosowanie art. 84 k.c. W pierwszym rzędzie Sąd Okręgowy zauważa, że uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli, które zostało złożone innej osobie pod wpływem błędu następuje przez oświadczenie złożone tej osobie na piśmie (art. 88 § 1 k.c.), za takie zaś nie może zostać uznane zgłoszenie zarzutu procesowego w tym zakresie. Zresztą nie dołożenie należytej staranności wyklucza możliwość powołania się na błąd stanowiący rezultat własnego nieprawidłowego zachowania (błąd pozostający w związku przyczynowym z brakiem staranności błędzącego podmiotu). Poprzestanie na pozbawionym jakichkolwiek konkretnych podstaw przypuszczeniu dotyczącym zasadności żądanego roszczenia nie może być uznane za błąd istotny, lecz za lekkomyślność, która nie stanowi podstawy do uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia woli na podstawie przepisów o wadach oświadczenia woli (vide uzasadnienie postanowienia SN z dnia 30.06.2005 r., IV CK 799/04, LEX nr 159101). Jak wynika zaś z przesłuchania w charakterze strony pozwanej R. Z. w momencie złożenia tego oświadczenia nie dokonał on sprawdzenia czy zobowiązanie wynikające z not odsetkowych jest uzasadnione. Stwierdził on bowiem „(...) ja nie analizowałem not w zestawieniu z fakturami. Potem poprosiłem o to księgową (...)”, po czym dodał „(...) ja wtedy nie weryfikowałem zasadności roszczeń (...)” (k. 250). Reasumując, należy stwierdzić, że pozwany nie złożył oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych swego oświadczenia woli zawartego w piśmie z dnia 15 czerwca 2010 r., nadto uchylenie się od skutków prawnych tego oświadczenia nie mogłoby w okolicznościach niniejszej sprawy zostać uznane za skuteczne.

Zasadny okazał się jedynie zarzut apelacji dotyczący naruszenia art. 118 k.c., którego uwzględnienie skutkowało wydaniem orzeczenia częściowo reformatoryjnego. Sąd Okręgowy wskazuje, że uznanie roszczenia (uznanie niewłaściwe) zawarte we wskazanym wyżej piśmie pozwanego odnosiło się do not odsetkowych nr 2/05/10 i 3/05/10 dotyczących faktur, których termin płatności przypadał w 2009 r. i 2010 r., nie zaś jak wadliwie przyjął Sąd Rejonowy także do noty odsetkowej nr 1/05/10. W efekcie uznanie to nie mogło odnieść skutku w postaci przerwania biegu przedawnienia (art. 123 § 1 pkt 2 k.c.) co do należności odsetkowych wynikających z faktur VAT, których termin płatności przypadł przed dniem 2 marca 2008 r., a ujętych w tej notcie odsetkowej. Jak wynika z jej treści termin płatności należności wynikających z faktur VAT nr: (...) przypadł przed dniem 22 marca 2008 r. (k. 21). Zatem podzielając wyrażone przez Sąd Rejonowy stanowisko, że termin przedawnienia odsetek wynosił 3 lata, należało uwzględnić zarzut przedawnienia odnośnie odsetek od zapłaconych kwot wynikających z ww. faktur VAT. Kwota tych odsetek wyniosła łącznie 2.427,10 zł i o tę kwotę należało pomniejszyć zasądzone wyrokiem Sądu Rejonowego roszczenie powoda, oddalając powództwo co do tej kwoty.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. we wskazanym wyżej zakresie zmienił zaskarżone orzeczenie. W pozostałej zaś części apelacja pozwanego podlegała oddaleniu jako bezzasadna (art. 385 k.p.c.).

Konsekwencją zmiany zaskarżonego wyroku było rozstrzygnięcie o kosztach procesu poniesionych przed Sądem pierwszej instancji. Podstawą ich orzeczenia był art. 100 zd. pierwsze k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu. Powoda należało uznać za przegrywającego sprawę w zakresie cofniętej części powództwa albowiem cofnięcie to nie wynikało z zaspokojenia jego roszczeń, lecz błędnego wyliczenia pierwotnie dochodzonego roszczenia. Po uwzględnieniu stosunku kwoty żądanej (31.385,22 zł) do zasądzonej (26.706,80 zł) należało przyjąć, że powód wygrał spór w 85 %, zaś pozwany w 15 %. Na koszty powoda złożyły się: kwota 1.570 zł tytułem opłaty od pozwu oraz kwota 2.400 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego. Natomiast koszty pozwanego to kwota 2.417 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika procesowego i opłaty skarbowej od pełnomocnictwa. W wyniku stosunkowego rozliczenia tych kosztów należało zasądzić od pozwanego na rzecz powoda kwotę 3.011,95 zł.

Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego oparte zostało na analogicznych przepisach Kodeksu postępowania cywilnego jak za pierwszą instancję, a także § 6 pkt 5 i § 12 ust. 1 pkt 1) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z

dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (...). Powód wygrał sprawę w 92 %, zaś pozwany w 8 %. Na koszty powoda, wywołane apelacją pozwanego, złożyła się kwota 1.200 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego, zaś na koszty pozwanego: 1.800 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego (nowy pełnomocnik na etapie odwoławczym), 1.457 zł tytułem opłaty sądowej od apelacji i 17 zł opłaty skarbowej od pełnomocnictwa. Stosunkowe rozdzielanie tych kosztów przy uwzględnieniu stopnia wygrania sprawy skutkowało zasądzeniem od pozwanego na rzecz powoda kwoty 842,08 zł $[(1.200 \text{ zł} \times 92\%) - (3.274 \text{ zł} \times 8\%) = 1.104 \text{ zł} - 261,92 \text{ zł}]$.

SSR del. Robert Bury SSO Anna Budzyńska SSO Piotr Salamaj